

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa,

**Zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich
ds. Równego Traktowania
Sylwia Spurek**

XI.816.30.2016.KWŻ

**Pan
Wojciech Kaczmarczyk
Pełnomocnik Rządu do spraw
Społeczeństwa Obywatelskiego
i Równego Traktowania
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa**

W nawiązaniu do poprzedniej korespondencji (pismo Rzecznika Praw Obywatelskich skierowane do Pana Pełnomocnika z dnia 11 marca 2016 r., XI.400.1.2015.MK), w związku z rekomendacjami **Komitetu do spraw Likwidacji Dyskryminacji Kobiet** zawartymi w Uwagach końcowych Komitetu z dnia 7 listopada 2014 r. dotyczących siódmego i ósmego sprawozdania okresowego Polski z realizacji Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW/C/POL/CO/7-8), pragnę uprzejmie przedstawić Panu Pełnomocnikowi stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie zaleceń Komitetu, które wydają się pozostawać w zakresie kompetencji Pełnomocnika Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania.

Konwencja ONZ w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r., a ratyfikowana przez Polskę w dniu 18 lipca 1980 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 10, poz.71). Na mocy art. 18 Konwencji, państwa-strony zobowiązują się do przedstawiania Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych, w celu rozpatrzenia przez Komitet, sprawozdania dotyczącego kroków ustawodawczych, sądowych, administracyjnych lub innego rodzaju, podjętych dla wykonania postanowień Konwencji oraz osiągniętego w tym względzie postępu. Państwa-strony składają sprawozdania po upływie każdego okresu czteroletniego lub częściej, jeżeli zwróci się o to Komitet. W Uwagach końcowych z dnia 7 listopada 2014 r. Komitet zwrócił się nie tylko o złożenie przez Polskę kolejnego, dziewiątego sprawozdania okresowego w listopadzie 2018 r., ale także o przedstawienie w ciągu dwóch lat pisemnej informacji na temat kroków podjętych w celu realizacji wskazanych przez Komitet rekomendacji, w zakresie działalności i mandatu Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania (§ 17 pkt a i b Uwag końcowych) i uczestnictwa kobiet w życiu politycznym i publicznym (§ 29 pkt a i b).

Komitet w § 17 **Uwag końcowych** koncentruje się na **funkcjonowaniu instytucji Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania**. W skierowanym do Pana Pełnomocnika piśmie z dnia 11 marca br. Rzecznik Praw Obywatelskich przypomniał, że Komitet w Uwagach końcowych zwrócił szczególną uwagę na potrzebę wzmocnienia krajowych mechanizmów ochrony przed dyskryminacją. Komitet odnotował, że Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania wraz z Pełnomocnikami Wojewodów do spraw Równego Traktowania oraz Koordynatorami do spraw Równego Traktowania we wszystkich ministerstwach stanowią krajowy mechanizm na rzecz równego traktowania i obejmują eliminację dyskryminacji kobiet. Komitet raz jeszcze wyraził obawy związane z brakiem oddzielnego organu władzy rządowej odpowiedzialnego wyłącznie za politykę w zakresie zapewnienia równości płci, brakiem środków i oddzielnego budżetu dla Pełnomocnika Rządu i brakiem mechanizmu koordynacji gender mainstreamingu na wszystkich poziomach (§ 16 Uwag końcowych). Rzecznik we wspomnianym piśmie zwrócił się do Pana Pełnomocnika z prośbą o odniesienie się do wyżej wymienionych zagadnień, w tym dotyczących budżetu Pełnomocnika i o wskazanie, czy struktura opisanego w Uwagach końcowych krajowego mechanizmu na rzecz równego traktowania jest utrzymana, a jeśli tak, to jak obecnie zorganizowana jest współpraca między Pełnomocnikiem a koordynatorami i pełnomocnikami regionalnymi. Rzecznik zwrócił się także o poinformowanie o priorytetach Pełnomocnika w zakresie eliminacji dyskryminacji kobiet, a także o planowanych działaniach na rzecz wdrożenia mechanizmu koordynacji gender mainstreaming. Dotychczas nie otrzymaliśmy od Pana Pełnomocnika odpowiedzi na to pismo.

Z kolei w § 29 **Uwag końcowych** Komitet zachęca do **zmiany Kodeksu wyborczego pod kątem naprzemiennego umieszczania kobiet i mężczyzn na listach wyborczych** (tzw. „system suwakowy”) w celu uzyskania równości. Nawiązując do pisma Pana Pełnomocnika z dnia 11 lipca br. (ozn.: BPRT.ZAPL.0411.1.2.2016.MC), z satysfakcją przyjąłem informację, że w nowej edycji Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania inicjatywy w tym zakresie staną się jednym z ważniejszych priorytetów Pełnomocnika.

Należy wskazać, że Komitet odnosząc się do prowadzonych obecnie prac nad kolejnym Krajowym Programem Działań na Rzecz Równego Traktowania, w § 23 **Uwag końcowych** rekomenduje **jako kluczowy priorytet Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania włączenie eliminacji stereotypów płciowych**, w szczególności tych, które utrwalają przemoc seksualną, w tym gwałt. Ponadto w § 19 **Uwag końcowych** Komitet rekomenduje **ocenę zakresu, w jakim neutralność w aspekcie płci przewidziana w Krajowym Programie Działania na Rzecz Równego Traktowania nie usuwa istniejących wcześniej nierówności między płciami** oraz zaleca skuteczne monitorowanie i ocenianie wpływu oraz wyniku realizacji Krajowego Programu we

wszystkich obszarach, w oparciu o cele i wskaźniki z określonym horyzontem czasowym, a także dostosowanie priorytetów w zależności od potrzeb w bliskiej współpracy z pozarządowymi organizacjami kobiecymi i na tej podstawie opracowanie instrumentów, które będą stosowane po roku 2016.

Wreszcie Komitet w § 11 Uwag końcowych zalecił **nowelizację ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania** (Dz. U. Nr 254, poz. 1700, z późn. zm., dalej: ustawa o równym traktowaniu), tak aby ustawowa definicja dyskryminacji kobiet była spójna z art. 1 Konwencji i aby zakres zastosowania ustawy obejmował wszystkie obszary Konwencji, a zakaz dyskryminacji wyraźnie obejmował dyskryminację wielokrotną i krzyżową. W piśmie z dnia 25 lipca br. (ozn.: BPRT.ZAPL.18.4.2016.MC) odniósł się Pan Pełnomocnik do podniesionych przez Rzecznika kwestii dotyczących niekonstytucyjności ustawy o równym traktowaniu, proszę jednak zwrócić uwagę, że nie wszystkie zarzuty Komitetu względem ustawy znajdują odzwierciedlenie w skierowanym przez Rzecznika wniosku do Trybunału Konstytucyjnego.

W § 11 Komitet zobowiązał Polskę także do **gromadzenia i upowszechniania informacji o sprawach, w których krajowe sądy powołują się na Konwencję lub bezpośrednio ją stosują**. Wydaje się, że realizacja tego zalecenia pozostaje także we właściwości Pełnomocnika Rządu, mając na uwadze zadania Pełnomocnika dotyczące promowania problematyki równego traktowania, o których mowa w art. 21 ust. 2 pkt 6 ustawy o równym traktowaniu. W § 9 Uwag końcowych Komitet zaleca także **upowszechnienie wiedzy o Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Protokole Fakultatywnym i Zaleceniach Ogólnych Komitetu**. Warto zauważyć, że zgodnie z raportem z badań sondażowych prowadzonych w ramach projektu Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania „Równe Traktowanie Standardem Dobrego Rządzenia” (CEAPP, 2012), aż 67% Polek i Polaków uważa, że rząd powinien podejmować więcej działań na rzecz równego traktowania. Aż 84% respondentów twierdzi, że w szkołach powinno wprowadzić się nauczanie na temat równego traktowania. Niewiele mniej osób popiera organizowanie kampanii informacyjnych (81%) oraz zapewnienie ochrony prawnej dla osób gorzej traktowanych (81%). Respondenci wskazują także na konieczność monitorowania sytuacji gorszego traktowania (80%) i szkolenia pracowników administracji publicznej na temat problemów osób gorzej traktowanych (80%). Analiza wyników zrealizowanego na zlecenie Pełnomocnika badania pozwala stwierdzić, że społeczeństwo polskie wyraża potrzebę podejmowania działań mających na celu promocję realizacji zasady równego traktowania. Jak wynika z raportu Stowarzyszenia Fundacja Karat „Wdrażanie zaleceń Komitetu do spraw Likwidacji Dyskryminacji Kobiet, zawartych w Uwagach końcowych w sprawie połączonego siódmego i ósmego sprawozdania okresowego Polski” (Warszawa, marzec 2016), choć informacje związane

z Konwencją i zaleceniami Komitetu zostały przekazane różnym instytucjom państwowym, trudno ocenić, w jaki sposób jednostki te wykorzystują uzyskaną wiedzę w toku swojej pracy. Większość odpowiedzi udzielanych przez poszczególne resorty i instytucje nie dostarczyła informacji co do harmonogramów, rezultatów prowadzonych działań oraz wyzwań, z którymi trzeba się zmierzyć. Niepokoi jednak przede wszystkim brak informacji, która pozwalałaby stwierdzić, że władze prowadzą działania mające na celu zwiększenie – o czym mowa w § 9 Uwag końcowych – świadomości samych kobiet co do przysługujących im praw i wolności wynikających z Konwencji. Należy bowiem z całą mocą podkreślić, że bez rozpowszechnienia tej wiedzy nie można mówić o efektywności działania implementowanych postanowień.

Z treści Uwag końcowych Komitetu, a także z zadań określonych przepisami ustawy o równym traktowaniu wynika, że **kontrola prawidłowego wdrożenia zaleceń Komitetu z dnia 7 listopada 2014 r., zwłaszcza we wskazanych wyżej obszarach, pozostaje w zakresie kompetencji Pełnomocnika Rządu do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego i Równego Traktowania**. Mając na uwadze powyższe oraz w związku z nieudzieleniem odpowiedzi na wspomniane wyżej pismo Rzecznika z dnia 11 marca br., działając w oparciu o art. 16 ust. 1 oraz 17b ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648, z późn. zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o poinformowanie Rzecznika, czy struktura opisanego w Uwagach końcowych krajowego mechanizmu na rzecz równego traktowania jest utrzymana, a jeśli tak, to jak obecnie zorganizowana jest współpraca między Pełnomocnikiem a koordynatorami i pełnomocnikami regionalnymi; jak również, czy i jaki budżet znajduje się w dyspozycji Pełnomocnika w 2016 roku. Zwracam się także o wskazanie priorytetów Pana Pełnomocnika w zakresie eliminacji dyskryminacji kobiet, a także planowanych działań na rzecz realizacji zasady gender mainstreaming. Odnosząc się do kolejnych rekomendacji Komitetu, proszę ponadto o przedstawienie stanowiska w sprawie nowelizacji ustawy o równym traktowaniu w zakresie zalecanym przez Komitet, przedstawienie działań podjętych w celu rozpowszechnienia wiedzy o Konwencji, Protokole Fakultatywnym i Zaleceniach Ogólnych Komitetu oraz poinformowanie, w jaki sposób realizowane jest zalecenie gromadzenia i rozpowszechniania informacji o sprawach, w których sądy krajowe powołują się na Konwencję. Wreszcie proszę o poinformowanie Rzecznika o stanie prac nad zaleconą przez Komitet informacją pisemną na temat stanu realizacji rekomendacji z § 17 i 29 Uwag końcowych.